

Oppilaitosyhteistyö osana harmaan talouden torjuntakampanjaa

VÄLISTÄVETÄJÄ
VIE KAIKILTA

HARMAA
TALOUS
MUSTA TULEVAISUUS
www.mustatulevaisuus.fi

Kampanjan taustaa

- Kampanjan pilotointi poliisihallinnon toimesta syksyllä 2011
- Kampanjassa ministeriöt, torjuntaviranomaiset, sidosryhmät, elinkeinoelämän ja ammattijärjestöjen edustus *kaikki yhdessä mukana*

Kampanjassa mukana

- Sisäministeriö
- Poliisihallitus
- Oikeusministeriö
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Valtiovarainministeriö
- Työ- ja elinkeinoministeriö
- Verohallinto
- Tulli
- Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa
- Rakennusliitto
- Rakennusteollisuus RT
- SAK
- Akava
- Palvelualojen ammattijärjestö PAM
- Finanssialan Keskusliitto
- Suomen Yrittäjät
- Pardia
- STTK
- Eläketurvakeskus
- Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL
- Kiinteistötyönantajat

Kampanja osana kuudetta harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan tehostamisohjelmaa 2012-2015

- Hallituskaudella toteutetaan harmaan talouden ja talousrikollisuuden vastainen tiedotuskampanja, joka tukee viestinnällään tehostamisohjelman tavoitteita
- Kampanja kohdistetaan eri kohderyhmiin
- Kampanjan tarkoituksena on vaikuttaa asenteisiin ja lisätä tietoisuutta harmaan talouden ja talousrikollisuuden haitallisista yhteiskunnallisista vaikutuksista
- Päävastuutaho: Sisäministeriö
- Muut vastuutahot: Kunkin hallinnonalan ministeriöt
- Toteutuksesta vastaa Poliisihallitus

Miksi?

- Poliisin tietoon tulee arvioiden mukaan vain noin 10 % talousrikollisuudesta
- Tiedotukseen perustuvalle kampanjalle olemassa yhteiskunnallinen tilaus ja tilaisuus. Edellinen kampanja toteutettiin 1990- luvulla Suomessa
- Osa ennalta estävää harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaa
- Edistää yhteisvastuullisuutta harmaan talouden torjumiseksi Suomessa

Kampanjan teemat 2014

Kevät 2014

- Työelämään liittyvä harmaa talous ja talousrikollisuus (työsopimusasiat, työturvallisuus, palkka pankkitilille)
- Viestintä kohdennettu erityisesti kesätyöntekijöihin

Syksy 2014

- Lääke- ja tuoteväärennökset, nettipetokset, rehellinen yrittäjäyys

P
6-9-15
1-10-15

50 Pö

VALISTAMINEN
VIE KAIKILTA

HARMAA
TALOUS
MUSTA TULEVAISUUS
www.mustatulevaisuus.fi

108

TRANSLUXTER

LMI-434

TDI

Oppilaitosyhteistyö

- Luentoja varten kehitetty Opetushallituksen ja viranomaisten (tulli ja verohallinto) kanssa yhteistyössä luentomateriaali, jossa ajankohtaista tietoa harmaasta taloudesta ja talousrikollisuudesta sekä niiden torjuntakeinoista
- Oppilaitosluentojen tavoitteena on nostaa harmaan talouden torjunta esille osana yleissivistävää opetusta ja ammattiopetusta

Kuva: Risto Silvola, Tulli

Oppilaitosyhteistyö

- Osa ennalta estävää toimintaa ja rikostorjuntatyötä
- Uusi toimintamuoto talousrikostorjunnan saralla
- Luennoitsijat poliisin, tullin ja verohallinnon edustajia
- Luentoja on pidetty mm. peruskouluissa, lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa sekä ammattikorkeakouluissa
- Vuonna 2013 yli 60 tilaisuutta ja 5 500 kuulijaa ympäri Suomen

Oppilaitosluentojen tavoitteet

- Kertoa konkreettisesti harmaasta taloudesta ja talousrikollisuudesta sekä niihin liittyvistä ilmiöistä arjessa
- Havainnoida, millaisia vaikutuksia harmaalla taloudella on sekä yksilöllisesti että yhteiskunnallisesti
- Korostaa asiakkaan ja yksilön vastuuta
- Selvittää, miten meistä jokainen voi olla vaikuttamassa harmaan talouden torjuntaan – vaikkapa omalla kulutuskäyttäytymisellään
- Edistää vastuullista yritystoimintaa

Harmaan talouden ilmiöitä arjessa

- Pimeä työ, pimeä palkanmaksu
- Ohimyynti ja tulonsalaukset
- Tuoteväärennökset
- Elintarviketurvallisuuteen liittyvät laiminlyönnit
- Rekrytointi rikollisten "välikädeksi"
- Työperäinen ihmiskauppa ja työturvallisuuden laiminlyönnit
- Ympäristön turmeleminen

Mitä voit tehdä?

- Tee töitä vain verokortilla.
- Vaadi aina palkkalaskelma.
- Varmista, että saat palkkasi pankkitilille.
- Vaadi kirjallinen työsopimus.
- Tarkista vuosittain työeläkeotteesi.
- Ostaessasi kotitalous- ja remontointipalveluja tarkista, että yritys on ennakkoperintä- ja alv-rekisterissä ks. www.ytj.fi
- Huolehdi yrittäjänä veroista, eläke- ja tapaturmavakuuttamisesta.
- Pyydä aina ostoksistasi kuitti.

VÄLISTÄVETÄJÄ VIE MEILTÄ
1000 PÄIVÄKOTIA VUODESSA

HARMAA
TALOUS

WWW.MUSTATULEVAISUUS.FI

Ministeriöt: Oikeusministeriö | Oikeusministeriö | Sosiaali- ja terveysministeriö | Työ- ja elinkeinoministeriö | Valtiovarainministeriö | Poliisi
Verhallinto | Tulli | Aikoo | Elinkeinoalan kehittäminen EK | Eläketurvallisuusvirasto Eeva | Eläketurvakeskus | Finansiinien Kehittäminen
Kilpailutusministeriö | Maailman ja Kestävyyden Ministeriö | Pääministeriön Puolesta | Pääministerin neuvottelut PAM | Rahoitusministeriö
Rahennusministeriö ja -ministeriö AMK RKL | Rahoitusministeriö HT | SAK | STTK | Suomen Yritykset | Saksien ja talousministeriö STU

MAATILATORI café lasip

Luentojen tilaus:
www.mustatulevaisuus.fi /
tilaa luento

Talousrikostietoa pähkinäkuoressa

Talousrikollisuus: Yrityksen, muun yhteisön toiminnan tai julkishallinnon yhteydessä tai niitä hyväksi käyttäen tapahtuvat taloudelliseen hyötyyn tähtäävät rangaistavat teot tai laiminlyönnit.

Harmaa talous: Sinänsä laillista toimintaa, jossa aiheutuvia lakisääteisiä velvoitteita laiminlyödään verojen, eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksujen taikka tullen perimien maksujen välttämiseksi.

Musta talous: Lähtökohdiltaan rikollisen toiminnan tuottamaa taloudellista lisäarvoa. Tällaista toimintaa ovat esimerkiksi huumausaineiden ja dopingaineiden laiton kauppa.

- Harmaa talous on suurelta osin piilorikollisuutta, josta vain osa tulee viranomaisten tietoon.
- Harmaata taloutta esiintyy tyypillisesti työvoimavaltaisilla toimialoilla, kuten rakennusala, majoitus- ja ravitsemisala ja kuljetusala.
- Tyypillisiä ilmenemismuotoja ovat pimeiden palkkojen maksaminen, kuitikauppa, pimeät yrittäjätulot ja lyhyen elinkaaren yritysten käyttö
- Eduskunnan tarkastusvaliokunnan vuonna 2010 tilaamassa tutkimuksessa arvioidaan, että harmaan talouden määrä vuonna 2008 olisi ollut 10-14 miljardia euroa, ja siten menetykset veroina ja maksuina 4-6 miljardia euroa

Harmaa talous ja poliisi

- Poliisi suorittaa kaiken talousrikoksiin liittyvän tutkimuksen, vaikka suuri osa rikoksista tuleekin ensin verottajan tietoon
- Poliisi tutkii vuosittain keskimäärin 1550 talousrikosilmoitusta.
- Poliisi takaisin saama keskimääräinen rikoshyöty on vuosittain noin 35 miljoonaa euroa.
- Poliisin talousrikostorjunnassa työskentelee yhteensä 500 henkilöä.
- Poliisin tutkimat talousrikokset ovat tyypillisesti veropetoksia, kirjanpitorikoksia sekä velallisen rikoksia
- Järjestäytyneen rikollisuuden kytkennät talousrikollisuuteen ovat nousseet merkittävästi viimeisen 10 vuoden aikana.

Antti Vaaja

Kuvat: Poliisi

8 POLIISI

HARMAA TALOUS

Aapo löysi kätetyn rahanpun kiivosta koiranohjaaja Pauli Sved on tyytyväinen. Kuva: Esko Järmsä

Koira haistaa rahan

Talousrikosten tutkimuksessa käytetään apuna myös poliisikoiria. Rahan jäljittämiseen koulutettuja koiria on Suomessa tällä hetkellä kaksi: **Pauli Svedin** Belgian paimenkoira Aapo Helsingin poliisilaitoksella ja Miikka Ounilan labradorinnoutaja Esa Päijät-Hämeessä.

Molemmat koirat ovat myös huumekoiria eli ne haistavat sekä huumeita että rahaa. Pari vuotta työskennelleiden koirien avulla poliisi on saanut jäljitettyä jo satojatuhansia euroja rikollista rahaa. Rahan ohella etsinnöissä löytyy usein myös huumeita.

Rahakoirien avulla voidaan löytää esimerkiksi maastosta sellaisia kätkejä, jotka todennäköisesti muuten jäisivät löytämättä, Miikka Ounila kertoo.

Rahakoirien koulutus aloitettiin Hämeenlinnassa sijaitsevassa poliisikoiralaitoksessa kolmen vuotta sitten. Pauli Svedin mukaan rahan haistaminen on koiralle haastava tehtävä.

Raha ei haise samalla tavalla kuin esimerkiksi

kiksi huumeet. Mutta hyvällä koulutuksella tietynlaiset koirat oppivat haistamaan rahan erittäin tarkasti, hän sanoo.

Eri maiden valuutat haistavat erilaisella niiden valmistustavasta riippuen. Suomalaiset rahakoirat ovat haistaneet eurojen lisäksi myös muun muassa dollareita.

Esan ja Aapon työkenttänä on koko Suomi. Etsintöjä he ovat tehneet joka puolella Suomea sekä myös ulkomailla, muun muassa Virossa. Läheskään joka maassa ei koulutettuja rahakoiria vielä ole. Aapon ja Esan lähimmät koirakollegat löytyvät Hollannista.

Suomessa on noin 240 poliisikoiranohjaajaa ja heillä runsaat 300 koiraa. Erikoiskoiria on kymmenkunta. Rahan ohella erikoiskoirat haistavat esimerkiksi räjähdysaineita tai niitä käytetään palosyöntutkimuksessa.

Aija Tiainen-Broms

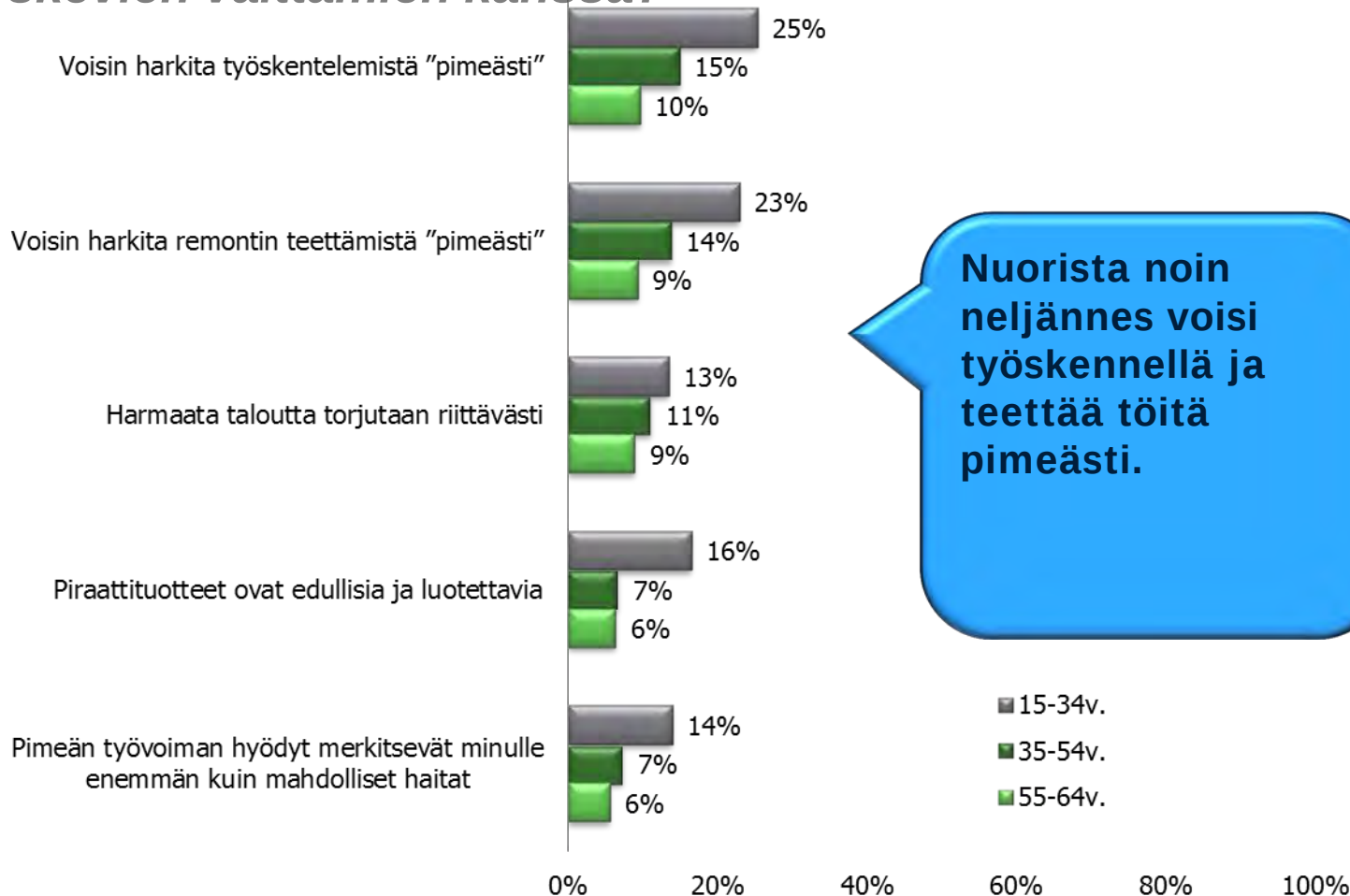
Tuloksia kampanjan mediaseurantatutkimuksista

- Asenteissa ja tietotasossa harmaasta taloudesta on suuret erot eri-ikäisten keskuudessa; nuoret ovat selvästi välinpitämättömpiä ja suvaitsevampia harmaata taloutta kohtaan kuin vanhemmat. Tarve harmaan talouden torjuntakampanjalle ja asennemuutokselle löytyy näin selvästi etenkin nuorten keskuudesta.
- Nuoriin voidaan vaikuttaa heille kohdennetulla viestinnällä. Yksi tärkeä osa tätä kokonaisuutta on oppilaitosvierailut ja luennot.

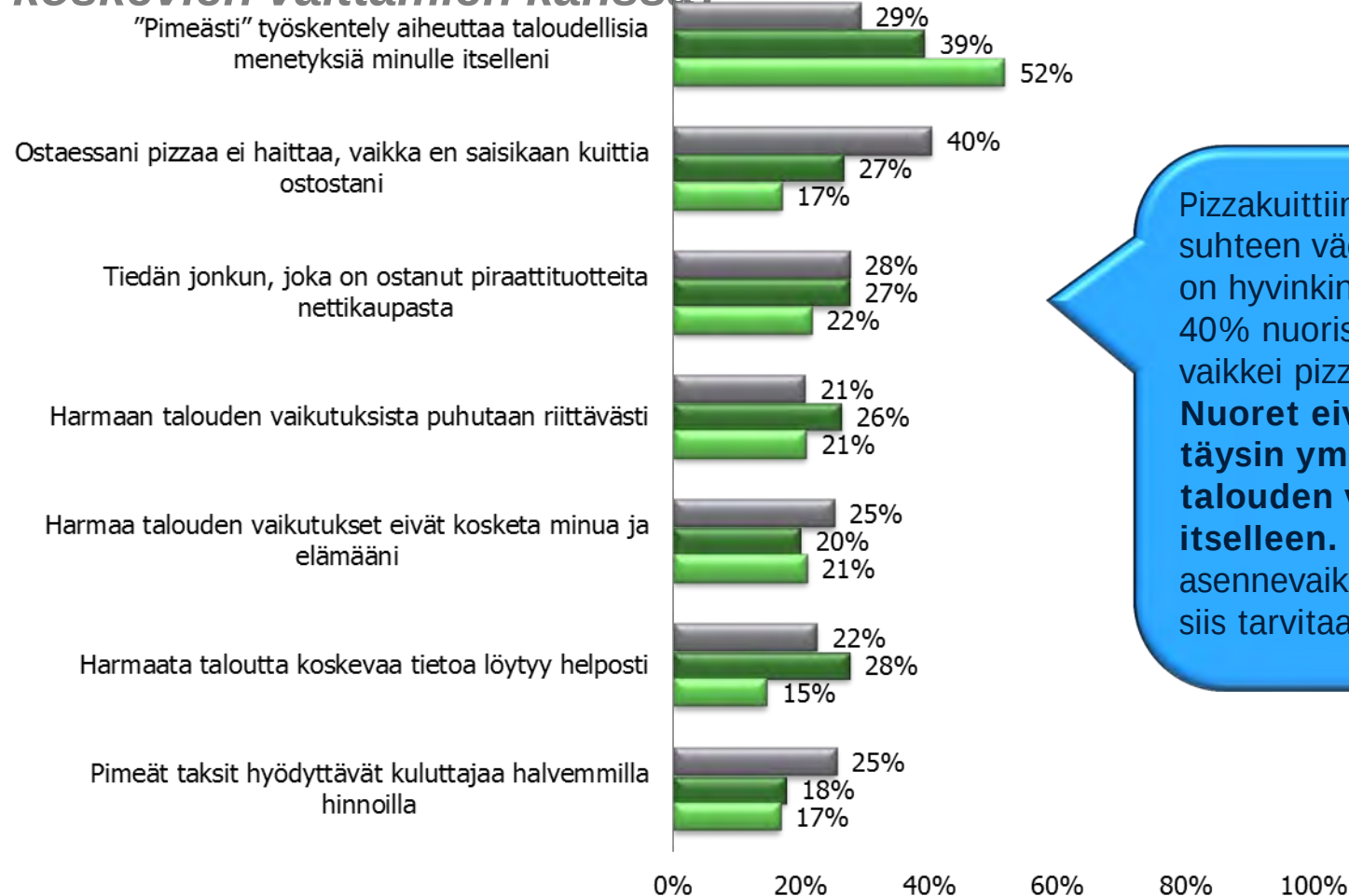
Asenteet harmaata taloutta kohtaan (vertailu eri ikäryhmiin, syyskuu 2012, kaikki vastaajat n=1000)

Missä määrin olet samaa mieltä seuraavien harmaata taloutta koskevien väittämien kanssa?

Asenteet harmaata taloutta kohtaan (vertailu eri ikäryhmiin, syyskuu 2012, kaikki vastaajat n=1000)

Missä määrin olet samaa mieltä seuraavien harmaata taloutta koskevien väittämien kanssa?

Pizzakuittiin asennoitumisen suhteen väestön ikäryhmissä on hyvinkin suuret erot; jopa 40% nuorista ei haittaa, vaikkei pizzasta saa kuittia. **Nuoret eivät myöskään täysin ymmärrä harmaan talouden vaikutuksia itselleen.** Lisää asennevaikuttamista nuorissa siis tarvitaan!

■ 15-34v.
■ 35-54v.
■ 55-64v.

Täysin + melko samaa mieltä – vastausten osuudet, %

Tuloksia kampanjan mediaseurantatutkimuksista

- Harmaan talouden torjuntakampanja on onnistunut herättämään huomiota millaisia vaikutuksia harmaalla taloudella on kansantalouteen ja arkielämään.
- Kampanja tarjoaa hyviä keinoja harmaan talouden torjumiseksi.
- Harmaa talous nähdään ongelmallisena ja toimenpiteitä sen estämiseksi ja siitä yleisesti puhumiseksi tulee ehdottomasti lisätä.
- Yhteiskunnalta odotetaan tiedotuskampanjan lisäksi myös avointa tiedottamista ja puhumista harmaasta taloudesta.

Kampanjan menestystarina

- Kampanjan visuaalinen ilme menestyi markkinointi- ja mainonta-alan vuoden 2011 Vuoden Huiput- kilpailussa.
- Kampanja voitti jaetun ensimmäisen sijan kiinteistöalan ARVOKAS- kilpailussa, jossa etsittiin vastuullista yritystoimintaa edistäviä hankkeita.
- Mediaseurannan tulokset, erityisesti huomioarvo, ovat lupaavia ja keskimääräistä parempia kuin yhteiskunnallisessa mainonnassa yleensä.

VÄLISTÄVETÄJÄT PRESENTS

HARMAA TALOUS

- MUSTA TULEVAISUUS

SEIKKAILE
HARMAAN
TALouden
KAUPUNGISSA!

WWW.MUSTATULEVAISUUS.FI/DEMO